

**НА ВНИМАНИЕТО НА:
НАУЧНОТО ЖУРИ
КЪМ НЦЗПБ
(СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД № 17/03.02.2012 г.)**

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационния на доц. д-р НЕЛИ СТОЯНОВА КОРСУН – дм,
Зав. Лаборатория в Отдел „Вирусология”, НЦЗПБ, София**

**от Проф. д-р РАДКА МЛАДЕНОВА АРГИРОВА, дмн, Зав.
Лаборатория в Отдел „Вирусология”, НЦЗПБ, София,**

**на тема: „Проучвания върху етиологията на ентеровирусни,
норовирусни и ротавирусни инфекции в България (1999 – 2010 г.)”
за присъждане на научната степен „Доктор на науките”,
професионално направление 7.1. Медицина, научна специалност:
Вирусология**

Предложеният ми за рецензиране дисертационен труд е написан на 358 стр. (без да се броят цитиранията и участията в проекти), като разпределението е следното: Въведение – 1 стр., Обзор на литературата – ентеровирусни – 57 стр, норовирусни – 21 стр. и ротавирусни – 34 стр, общо – 121 стр., Цел и задачи – 2 стр., Материали и методи – 19 стр., Резултати и обсъждане – ентеровирусни – 77 стр., норовирусни – 13 стр., ротавирусни – 60 стр., Обща дискусия – 24 стр., Изводи – 3 стр., Декларация за оригиналност (приноси) – 2 стр., Резюме на дисертационния труд – 5 стр., Библиография – 27 стр. и Публикации във връзка с дисертацията – 6 стр. Отделно са посочени участия в научно-изследователски проекти и справка за цитиранията в наши и чуждестранни издания.

Няма съмнение относно актуалността на дисертационния труд – ежедневно срещаща се най-разнообразна инфекциозна патология, причинена от основната група чревни вируси, при това и у деца, и у възрастни, предстоящата ерадикация на полиомиелита глобално, ежегодните взривове, вкл. и нозокомиални, често неправилна (агравирана) терапия поради липса на своевременна диагноза,

пропуски или неизползване на наличната специфична профилактика и др. убеждават, че дисертационният труд е необходим и полезен изключително за общественото здравеопазване. Нещо повече – ниската инфектираща доза на повечето ентеровируси прави заразяването с тях по-слабо податливо на личната, отколкото на обществената хигиена, водоснабдяване, съхранение на храните и др. п.

Най-напред **заглавието** – то е съкратено според препоръките при апробацията и добре отговаря на съдържанието, както и на обхванатия период на изследване.

Обзорът на литературата е подробен, информативен, включени са най-новите знания и фактология по род *Enterovirus* на сем. *Picornaviridae*. Цитирани са по-ранни и значими публикации на български вирусолози и инфекционисти преди 1990 г., както и световни проучвания от 2009 и 2010 г. Разделът «Ерадикация на полиомиелита», както и «Епидемиология» са отчасти в полето на дейността на епидемиолозите, но пък без вирусологичната диагностика там трудно могат да се правят изводи. По-слабо познатите у нас норовируси са също добре и подробно осветени, показана е и епохалната еволюция: редуващи се периоди на «застой» (липса на различия във фенотипа на циркулиращите щамове) и на «взривове» (поява на нов/и фенотипове на антигенните варианти на норовирусите) през 2-3 год. Механизмите на еволюцията на ротавирусите са много добре описани, както и неотдавна въведената специфична профилактика. Литературният обзор говори за творческа осведоменост на автора – не само знание на литературата, но и активно.

В Цел и задачи се влага широка медицинска (в смисъл диагностична) и епидемиологична характеристика, напълно съответстваща на една дисертация за доктор на науките, както и на дългогодишния опит и работа на доц. Корсун.

Материал и методи е много добре написан раздел, дори прекалено подробен. В редица дисертации, ударението се поставя главно върху резултатите, без толкова подробно описание на методите. И в този случай това е могло да се направи, тъй като по темата на дисертационния труд са приложени 45 публикации (от тях 10 с общ импакт фактор 45,135), болшинството публикации (20) са цитирани 116 пъти, главно в чуждестранни научни списания (93). Важно е да се каже,

че най-големият брой цитати са всъщност на публикациите на английски език и с импакт фактор. Многобройните цитирания са най-доброто доказателство за актуалност на използваните методи, както и за значимостта на получените резултати и перспективността на изследванията.

Резултати и обсъждане. Става дума за вирусология на най-съвременно молекулярно-биологично ниво, като непрекъснато се прави сравнение с класическите вирусологични диагностични методи (клетъчно култивиране, ВНР, латекс-аглутинационни, имуно-хроматографски), като се доказват предимствата на молекулярно-биологичните методи за целите на диагностиката. Представената динамика в циркулацията на отделните серотипове ентеровируси (92 полиовируси, сред тях – 4 диви и 422 неполиомиелитни ентеровируси) показва наличие на ендемични и епидемични щамове. За първи път у нас се доказва наличие на ентеровирусна РНК в 36,1% от изследваните серуми на деца с диабет I тип с молекулярни методи, като резултатите са близки или съпоставими с тези в други страни. Важен факт е и установяването на норовирусната етиология на взрива в Самоков (2007 г.), както и на 4 вътреболнични взрива от небактериални гастроентерити в едно болнично заведение. Много добре обоснована е необходимостта от създаване на система за надзор на причинителите на тези широко разпространени инфекции, особено на фона на липсваща специфична имунопрофилактика. Молекулярно-генетичният анализ на циркулиращите у нас ротавируси от типове G3, G8, G9, P[9] и P[14] показва, че тези секвенции принадлежат към едни и същи генетични линии, докато G1, G4, P[8] и P[6] са с различен произход или са претърпели еволюционни промени. Тези резултати имат пряко отношение към имунитета и към ефективността на прилаганите ваксини, особено откакто у нас вече Rotarix е препоръчителна.

Изводи. Разделът «Изводи» е много сериозно коригиран след апробацията. Всички изводи подчертават и конкретизират получените и описани от доц. Корсун резултати. В тях се съдържа елемента «новост», както и те напълно съответстват на избраните методи, получените резултати и обсъждането на литературата. Тъй като това е дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”, авторът има всички права да формулира изводите от работата си според виждането си.

Публикациите и цитиранията във връзка с дисертационния труд на доц. Д-р Нели Корсун са повече от достатъчни, говорят за постоянна научна активност в течение на годините и за непрекъснато обновяване на методичните подходи с цел актуализиране на резултатите. Цитиранията говорят за интерес, актуалност и признание на работата на докторанта.

Авторефератът отразява пълно научно-изследователската и диагностична дейност на кандидатката. С посочените от дисертантката приноси с оригинален, потвърдителен и научно-приложен характер съм напълно съгласна. Най-важният принос – въвеждането на диагностичен алгоритъм за детекция и типизиране на ентеровируси – е подчертан и добавен и като извод.

Накрая, като имам предвид огромната по обем и значимост работа, извършена от доц. Корсун, добре отразена в 45 публикации с IF над 45,0 и 116 цитирания, специално диагностичния алгоритъм за детекция и типизиране на ентеровирусите, предлагам на почитаемите членове на научното жури да одобрят представения дисертационен труд на д-р Нели Корсун и да гласуват положително за присъждане на автора му научната степен „Доктор на науките” по професионално направление „Медицина”, научна специалност „Вирусология”.

София, 20.02.2012 г.

Рецензент:
(Проф. д-р Р. Аргирова, дмн)

